

Rapport om tre års samarbete kring barnkonventionen

Sedan 2004 har tolv svenska kommuner samarbetat kring barnkonventionens genomförande i det vardagliga kommunala arbetet. I den här rapporten har vi samlat Partnerskapets erfarenheter hittills. Använd gärna de idéer som tilltalar er!

Innehåll:

Ledstjärnor _____	4
Sveriges barnpolitik och FN:s barnkonvention _____	5
Bakgrund till att Partnerskapet bildas _____	6
Partnerskapets strategi _____	7
Partnerskapets arbetsmetoder _____	8
Rapport om resultat _____	10
- goda exempel om barns och ungdomars inflytande _____	11
- goda exempel från styrprocesser _____	12
- hinder och svårigheter _____	12
- framtid och visioner _____	13
Utvärdering av samarbetet _____	14
- politikernas röster _____	15
- tjänstemännens röster _____	16
- barnens och ungdomarnas röster _____	18
- Socialdepartementets representant _____	19
- Barnombudsmannens representant _____	19
Lite mer om metoden kollegial granskning _____	20
Sammanfattning – och vägen vidare _____	22
Tips när du ska pröva principen "barnets bästa" _____	23
Barnens perspektiv _____	23

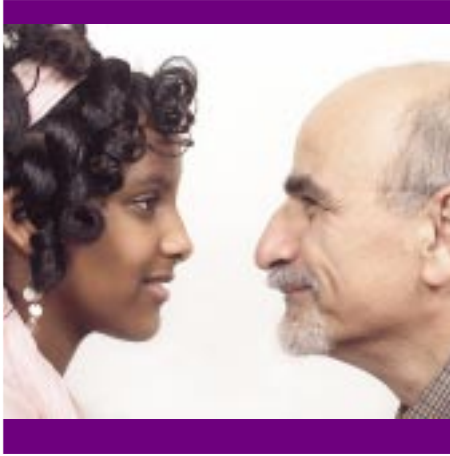

**”När vuxna människor med självklarhet ser,
lyssnar på och tar hänsyn till vad barn
och unga människor tycker – ja,
då fungerar barnkonventionen i praktiken.
När vuxna och barn möts i ’ögonhöjd’
med ömsesidig respekt blir demokratiprocessen
helt enkelt äkta vara.”**

**”Vi vill vara med och skapa ett samhälle
där varje barn uppskattas och respekteras,
där alla barn har möjligheter
och känner framtidstro.**

**Vi vill att barns inflytande ska stärkas
eftersom demokratin ökar
ju fler människor som deltar
och engagerar sig i beslutsprocessen.
Det ligger ett stort demokratiskt värde
i att även barnens röster blir hörda.
Ett naturligt mål är därför att barns
och ungas perspektiv blir en självklarhet
i beslutsprocesser som berör dem.”**

De här orden är våra ledstjärnor i arbetet med barnkonventionen. I Partnerskapet ingår Borlänge kommun, Gunnareds stadsdel i Göteborg, Gävle kommun, Haninge kommun, Kalmar kommun, Karlskoga och Degerfors kommuner, Sigtuna kommun, Trelleborgs kommun, Uppsala kommun, Västerås stad, Örebro kommun och Östersunds kommun 2005–2007.

Sveriges barnpolitik

Målet för den svenska regeringens barnpolitik är att barn och unga ska respekteras och ges möjlighet till utveckling, trygghet, delaktighet och inflytande. FN:s konvention om barnets rättigheter är utgångspunkten för Sveriges barnpolitik och arbetet för att förbättra barns villkor i samhället. Barnpolitiken är ett så kallat sektorsövergripande politikområde. Det innebär att ett barnperspektiv ska införlivas i alla politikområden som rör barn och unga. Målsättningen är att barnkonventionen, dess anda och intentioner ska genomsyra allt beslutsfattande som rör barn upp till 18 år, dvs. samma åldersperspektiv som anges i FN:s barnkonvention.

Visionen om ett hållbart samhälle

Idag formar vi strategier utifrån visionen om det hållbara samhället, såväl ekologiskt som socialt och ekonomiskt. En av de viktigaste hörnpelarna för ett socialt hållbart samhälle utgörs av den barnpolitik som bedrivs. FN:s konvention om barnets rättigheter tillhandahåller verktygen för en politik som värnar om det socialt hållbara samhället.

FN:s barnkonvention

FN:s konvention om barnets rättigheter, eller barnkonventionen som den kallas, består i sin helhet av 54 artiklar. Fyra av barnkonventionens artiklar är så kallade huvudprinciper, de uttrycker helt enkelt kärnan av barns rättigheter.

Artikel 2 slår fast att alla barn har samma rättigheter och lika värde. Ingen får diskrimineras.

Artikel 3 anger att det är barnets bästa som ska komma i främsta rummet vid alla åtgärder som rör barnet. Begreppet ”barnets bästa” är konventionens grundpelare.

Artikel 6 säger att varje barn har rätt att överleva, leva och utvecklas. Artikeln handlar om barnets fysiska hälsa men också om andlig, moralisk, psykisk och social utveckling.

Artikel 12 handlar om barnets rätt att uttrycka sina åsikter och få dem beaktade i alla frågor som berör honom eller henne. När åsikterna beaktas ska hänsyn tas till barnets ålder och mognad.

Bakgrund till att Partnerskapet bildas

Partnerskapet för barnkonventionens genomförande föds ur en vilja att hitta användbara verktyg för att säkra barns och ungdomars rättigheter i kommunerna. Tanken med Partnerskapet är att lyfta fram och organisera ett idé- och erfarenhetsutbyte kring olika metoder för att nå de mål som riksdag och regering beslutat om. Ambitionen är också att försöka hitta sektorsövergripande insatser för att olika huvudmän ska kunna samverka och förverkliga gemensamma mål.

Centralt i Partnerskapet är att vidareutveckla former för lärande och kunskapsbildning, utvärdering och forskning samt kopplingen mellan teori och praktik. Samarbetet i Partnerskapet förväntas leda till en fördjupad och bättre kunskap. Vid projektets start fanns enbart bristfällig dokumentation i frågan och de erfarenheter som fanns förmedlades inte vidare. Detta konstateras bland annat vid ett arbetsmöte i Örebro den 16 oktober 2002 med deltagare från Socialdepartementet, Barnombudsmannen, Rädda Barnen och Örebro kommun.

I april 2003 möts nio kommuner i Örebro och startar den process som leder fram till bildandet av Partnerskapet i juni 2004. Så småningom tillkommer ytterligare tre kommuner.

Varje kommun i Partnerskapet utgår från sina egna förutsättningar och prioriteringar. Deltagandet bekräftas genom en politiskt förankrad överenskommelse som bygger på samverkan och samarbete mellan både förtroendevalda och tjänstemän. En gemensam värdegrund är den utvidgade nationella strategin (Regeringens skrivelse 2003/04:47), som bland annat slår fast att utvecklingen inom kommuner och landsting är av avgörande betydelse för barnkonventionens förverkligande i Sverige.

Partnerskapets strategi

Fokus för Partnerskapet ska ligga på erfarenhetsutbyte, kompetens- och metodutveckling. Under ett antal arbetskonferenser formar politiker och tjänstemän gemensamt strategier, mål och prioriteringar. Man tar i det arbetet fram en verksamhetsplan med verksamhetsidé, syfte och mål.

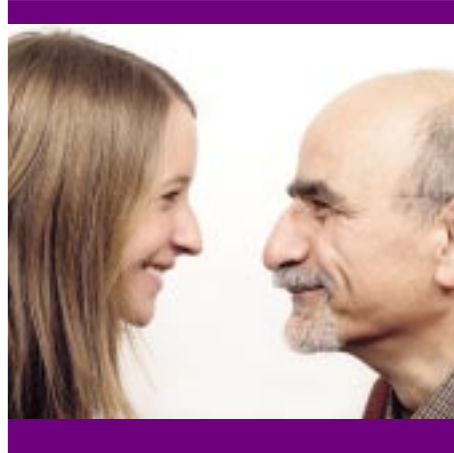
De tre områden som Partnerskapet främst ska koncentrera sig på är:

- Metoder för att öka barns och ungdomars inflytande.
- Barnkonventionens genomslag i den kommunala styrprocessen.
- Utveckling av indikatorer för att mäta resultaten i arbetet.

I verksamhetsplanen slår deltagarna fast att de ska:

- Beskriva och utveckla arbetsmetoder, modeller m.m.
- Samla goda exempel, idéer och erfarenheter.
- Sprida kunskap om konkreta arbetsätt eller speciella projekt.
- Samverka med andra aktörer som arbetar med eller utifrån barnkonventionen.
- Inbjuda till mötesplatser för lärande.
- Samordna det löpande arbetet via en särskild utsedd tjänsteman.

Partnerskapet är ett så kallat arbetande partnerskap, vilket innebär att idéer och beslut omsätts i praktisk handling i de tolv kommunerna.

Partnerskapets arbetsmetoder

Arbetsmetod 1: Vi har utmanat varandra

De så kallade utmaningarna har varit ett av Partnerskapets sätt att ”elda på” arbetet med att lyfta fram barnkonventionen i praktiken. Utmaningarna/exemplen har antingen handlat om barnkonventionen i kommunernas övergripande mål- och strategiarbete eller om barns och ungas möjlighet till inflytande och delaktighet. Utmaningarna samlades in via alla de tolv deltagande kommunerna och sammanställdes i en lista.

I nästa steg fick varje kommun ta med sig en eller flera utmaningar ”hem” till den egna vardagen. Utmaningarna kunde också genomföras i samarbete med någon annan kommun i Partnerskapet. Oavsett vilket, redovisades resultaten vid nästa möte. De nyvunna erfarenheterna diskuterades och spreds – och bidrog till processen med ökat lärande och fördjupade kunskaper.

Arbetsmetod 2: Vi har utbytt erfarenheter

Varje kommun har haft med sig något unikt som de har delat med sig av till övriga deltagare i Partnerskapet. Exempel är barnbokslut, metoder i socialtjänstens arbete, utvecklingsarbeten om barns inflytande, ungdomsråd och/eller andra modeller för barns och ungas inflytande, barns rättigheter och samhällsplanering, barns rättigheter och föreningslivet, politikerns olika sätt att organisera frågan om barnkonventionen i kommunen m.m.

Erfarenhetsutbyte har skett vid samtliga Partnerskapsmöten. Vi har träffats i olika kommuner varje gång och varje värdkommun har informerat om det arbete man lagt ner och ville lyfta fram. I den gemensamma överenskommelsen har ingått att Partnerskapet ska mötas två gånger om året (två arbetsdagar per gång). Alla kommuner har representerats av kommunalråd eller motsvarande samt tjänsteman.

Erfarenhetsutbyte har också skett genom att vi använt varandra som rådgivare för att få kunskap och erfarenhet för den egna kommunens arbete.

Arbetsmetod 3: Vi har granskat varandra

Kollegial granskning är en utvärderingsform som främst är rådgivande och icke-kontrollerande. Den utförs av kollegor som arbetar inom liknande verksamhet och helst på samma nivå. Den kollegiala granskningen innebär att varje kommun först gör en värdering av det egna arbetet. Därefter granskar kommunerna varandra och skriver en rapport om resultatet.

Grundtanken är att en utomstående grupp med goda förkunskaper både om möjligheter och problem granskar en kommuns verksamhet. Gruppens erfarenhet gör att de kan lämna användbara förslag på hur den granskade kommunens verksamhet ska kunna utvecklas och förbättras. Eftersom granskarna inte är experter kan de inte förväntas känna till alla verksamhetsområden, praktiska delar eller begränsningar inom det område de granskar.

En extra vinst med metoden är att granskningsgruppen själv får ökade kunskaper som ofta leder till självrannsakan och en lärandeprocess. Genom att granska andras verksamhet kan det egna arbetet utvecklas.

Kollegial granskning utförs inte enligt vetenskapliga metoder och en nackdel kan vara att den inte får samma tyngd som en vetenskaplig utvärdering. Å andra sidan är metoden kostnadseffektiv eftersom processen sker parallellt med ordinarie arbetsuppgifter.

Så här har vi arbetat med kollegial granskning:

Vår kollegiala granskning genomfördes våren 2007 i alla de tolv deltagande kommunerna. Granskare var tjänstemännen i Partnerskapet. Vi bildade tre granskningsgrupper med representanter från tre–fem kommuner i varje grupp. I ett första steg genomfördes en kompetensut-

veckling där tjänstemännen fick lära sig lite mer om metoden och tillvägagångssätt. Vi tog också fram en struktur för genomförandet och identifierade ett antal frågor.

Vid granskningsbesöket i kommunerna deltog centrala politiker och chefer. I fem av kommunerna deltog barn och ungdomar. Granskningsgrupperna mötte representanter från olika verksamhetsområden som t.ex. socialtjänst, samhällsbyggnad och skola.

Frågorna handlade bland annat om goda exempel, arbetets hållbarhet över tid, kunskapen om barns rättigheter, svårigheter att genomföra barnkonventionens intentioner i kommunen, möjligheter, ansvar, hur det går till när barn och unga ges möjlighet till inflytande samt framtid och visioner.

Varje kommun fick återrapportering i form av en dokumentation.

Rapport om resultaten från Partnerskapets arbete

Arbetet med barnkonventionen har nått olika långt i de tolv kommunerna. De olika exemplen är hämtade från kommunernas rapportering efter den kollegiala granskningen.

Goda exempel om barns och ungas inflytande:

- Barn har i högre grad varit med i samråd inför politiska ställningstaganden/beslut.
- Ett utvecklingsarbete om barns inflytande i förskola och skola har genomförts i samarbete med Örebro universitet. Erfarenheter och lärdomar av arbetet har dokumenterats och rönt stort intresse från många kommuner i Sverige.
- Kommunen har inrättat ett barnombud.
- Mötesplatsen – ett forum för ungdomar, tjänstemän och politiker – har skapats.
- En samarbetsorganisation har bildats för kommunens elevråd.
- Vid byggande av en ny skola har barn varit delaktiga från planering till färdig skola.
- Ett ungdomsråd har startat med representanter från alla högstadieskolor och gymnasiet.
- Det har bildats två kommunala elevrådsnätverk som fungerar praktiskt och ger eleverna reellt inflytande.
- En kommun arrangerar en årligen återkommande demokratiutbildning för elevråden med utgångspunkt från barnkonventionen.
- Barnpanel som metod för ungas inflytande.
- Med stöd från folkhälsosamrådet har en ”verktygslåda” tagits fram under 2006 för att ge tips om olika praktiska tillvägagångssätt för att öka delaktigheten. Verktygslådan är till både för elever och för lärare.
- Under vårterminen 2007 har en lokal konstnär varit verksam på en skola i projektet PUNK, dvs. pedagogisk utveckling och nyskapande konst. Ett processarbete där elever tillsammans med konstnär och pedagog kan förstå och utöva sin yttrandefrihet men också öva upp sin förmåga att yttra sig genom olika uttryckssätt. De verk som tagits fram smyckar skolans lokaler. Samtliga pedagoger på skolan vittnar om att projektet varit positivt för eleverna – och eleverna själva är mycket positiva.
- Barn från förskolan ska få vara med och tycka till vid ombyggnaden av kommunens centrum när det gäller lekplatser m.m.
- Partnerskapet har drivit på frågan om barns och ungas inflytande så att kommunens nya kommunalråd (kommunstyrelsens ordförande) infogat uppdraget ”att lyssna till ungdomar” i sin profil. Hittills har det inneburit kontinuerliga möten med ungdomsrådet och en hearing på höstkanten.
- Genom att nämnderna, t.ex. Fritidsnämnden, träffat ungdomar för att diskutera någon av nämndens frågor har politikerna fått intresse av att lyssna aktivt när ungdomar hör av sig.
- En viktig del i arbetet med kommunens översiktsplan är dialog med medborgarna. Under 2006 har kommunen bjudit in de olika stadsdelarna till dialogmöten om framtiden. En särskild studie gjordes bland skolorna under hösten 2006. Olika metoder användes för barn i olika åldrar. Deras åsikter har också påverkat planarbetet och handlar om vilka områden eleverna upplever som otrygga och vilka de uppskattar och använder mest.

Goda exempel från kommunernas styrprocesser:

- Två politiker per nämnd från majoritet respektive opposition har blivit ansvariga för att barnperspektivet/ barnets perspektiv beaktas, vilket har gjort frågan politiskt möjlig.
- Representanter för ungdomar finns med i den politiska ledningsgruppen för projekt/utvecklingsarbete som de kan beröras av.
- Barnbokslut har införts i flera kommuner.
- Två nätverk har startats upp som har representation från alla förvaltningar (tjänstemannanätverk) och från alla nämnder (politikernätverk). Dessa nätverk är kanaler för diskussioner kring barnkonventions- och folkhälsofrågor, ett sätt att nå ut och skapa engagemang samt att få in kunskap från alla verksamhetsområden.
- Barnkonventionen har lyfts fram i kommunens budget som ett område som alla förvaltningar/nämnder ska särredovisa. Utifrån barnkonventionens fyra huvudprinciper ska förvaltningar och nämnder kort beskriva vad man gjort. Det blir ett sätt att lyfta fram och medvetandegöra barnkonventionen.
- Allt fler har blivit medvetna om att barnkonventionen inte bara gäller för de ”mjuka” verksamheterna.
- Samtliga nämndordförande samlas två gånger per termin för att diskutera barnkonventionen och hur vi ska arbeta utifrån denna. Motsvarande grupp håller på att skapas på förvaltningsledningsnivå. När respektive nämnd brutit ner målen och gjort verksamhetsplaner så kommer mål som berör barnkonventionen att sammanställas i en form av styrkort.
- Revisorerna har utbildats i hur de ska arbeta med barnkonventionen och därmed bli skickligare på att följa våra mål och hjälpa oss att förbättra uppföljningen.

Hinder och svårigheter i arbetet med att genomföra barnkonventionen i praktiken:

- Brist på bra former eller forum för samtal och diskussion såväl med barn och unga som med olika vuxna aktörer. Svårt att hänga med ungdomarnas sätt att kommunicera, vilket försvårar dialog. Att ha kontakt med barn och unga tillför oerhört mycket och deras synpunkter är ofta värdefulla – men kan också bli obekväma. Det är en utmaning. Demokrati är svårt att realisera på ett sätt som ungdomar kan ta till sig.
- Brist på bra former för samarbete mellan olika verksamheter.
- Brist på tydlighet från politiker och/eller förvaltningsledning.
- Brist på systematik, vilket behövs för att kunna reflektera och diskutera kring hur barns perspektiv ska beaktas.
- Brist på kunskap om barnkonventionen.
- Konflikten mellan tidsperspektivet och den demokratiska processen som ska omfatta barns perspektiv.
- När barnkonventionen upplevs som en pålaga och inte som något man faktiskt arbetar med.
- De styrdokument som finns i en kommun måste dra åt samma håll. Barnperspektivet finns inte hos alla nämnder och förvaltningar.
- När bemötande, förhållningssätt och attityder i vardagen inte stämmer med barnkonventionens intentioner.

Framtid och visioner

(hur ser det ut om tre till fem år):

- Det finns bättre vägar och mötesplatser för att nå och möta barn och ungdomar. Dialogen med medborgare har ökat och barnperspektivet finns med. Barnperspektivet är en naturlig del i kommunens arbete.
- Den politiska nivån har skapat en tydlig styrning och fastställt mål för barnkonventionens intentioner.
- Barn tar plats och har ett reellt inflytande som fostrar till demokrati.
- Alla har kunskap om barnkonventionen.
- Revisionen genomför granskning med fokus på barn.
- Arbetet med barnkonventionen har blivit allas ansvar, inte bara eldsjälarnas.
- Fler metoder/hjälpmiddel har utvecklats, t.ex. barnchecklista, barnbokslut, barnkonsekvensanalys.
- Det finns bättre styr- och uppföljningsmodeller. Arbetet med barnkonventionen blir mer strukturerat och har tydliga mål. Då kan granskarna komma tillbaka!
- Ungdomsriksdag har genomförts.
- Många beslutsärenden har med barnperspektivet.
- Barnkonventionens intentioner är tydliga i de kommunala uppdrag som gäller barn.
- Barnperspektivet fungerar och faller inte på metoder och resurser.
- Det finns en utvecklad samverkan mellan kommun och region.

Utvärdering av samarbetet inom Partnerskapet

Vilken betydelse har Partnerskapet och samarbetet haft för kommunerna? Vi har frågat politiker, tjänstemän, barn och ungdomar samt representanter från Socialdepartementet och Barnombudsmannen.

Politikernas röster om ...

... vad Partnerskapet betytt:

- Partnerskapet har hjälpt till att konkretisera barnkonventionen och driver på arbetet i kommunen. Det innebär ett ansvar som inte enbart är kopplat till den egna kommunen utan också till de övriga i Partnerskapet.
- Inför bildandet av Partnerskapet tvingades kommunstyrelserna att ta ställning till barnkonventionen för att kommunen skulle kunna delta och underteckna den gemensamma överenskommelsen.
- Rent allmänt har ett deltagande i Partnerskapet höjt kunskapsnivån inom valda delar av kommunen.
- Samarbetet har satt barnkonventionen högre upp på agendan i kommunen. Vi "tvingas" att ta de ord om barnkonventionen vi skriver i vår budgetskrivelse på allvar. Mer "verkstad" helt enkelt.

... vad som hänt i kommunerna tack vare Partnerskapet:

- Samarbetet har höjt statusen och gett större legitimitet åt arbetet med barnkonventionen.
- Många erfarenheter från studiebesök i övriga kommuner har bidragit till inspiration och nya steg i den egna kommunen. Våra möten har också varit ett forum för att diskutera hinder och svårigheter.
- Fokus på konsekvenser för barn har ökat vid beslutsfattande.
- Utbildningsinsatser mot riktade grupper som t.ex. skollädares har genomförts och upplevs som mycket positiva.

- Barn har i högre grad varit med i samråd inför politiska ställningstaganden/beslut.
- Medvetenhet om barnkonventionens innehåll och intentioner har ökat samtidigt som intresset för att arbeta mer systematiskt är större.
- Vuxna har börjat inse att de är barnens fackliga företrädare. Detta har medfört att även förvaltningar som normalt inte arbetar med "barn/ungdomsfrågor" beaktar dessa perspektiv när det gäller samhällsplanering, bussar etc.
- Metoden "Utmaningar" har vidareutvecklat arbetet. Utmaningarna har inneburit fokusering och koncentration och tvingat kommunstyrelserna att tänka till. De "utmaningar" som vi antagit har verkligen visat att kommunen tar barnkonventionen och arbetet i Partnerskapet på allvar. Metoden har varit både smart och framgångsrik.
- Ett systematiskt arbete med att skapa fora och vägar för barns och ungdomars inflytande har successivt byggts upp och samordnats.
- Speciellt stolthet över arbetet inom sociala utskottet/socialnämnden där metoden BBIC (barns behov i centrum) håller på att etableras och utvecklas.

... vad samarbetet betytt för politikerrollen:

- Det är ovärderligt att få ta del av andra kommuners erfarenheter och kunskap. Det ger ett inflöde av nya idéer.
- Möjlighet att diskutera frågorna med andra politiker.
- Ökad kunskap och kompetens inom området.

- Ett större individuellt fokus på barn vid alla former av politiska ställningstaganden.
- Partnerskapet har känts som en trygghet som ger styrka i argumenten i det politiska arbetet.
- Ämnet har blivit allt mer bekant både hos politiker och tjänstemän, vilket underlättat när vi tagit upp barnchecklistan och behovet av barnkonsekvensbeskrivningar.
- Lärt mig att tänka om, tänka vidare och granska de egna tankarna.
- Ökad medvetenhet samt insikt om hur politiken måste struktureras om för att få större genomslag från stadsledningsperspektiv och ner genom hela organisationen.
- Engagemanget har stärkts genom möten med andra som är intresserade av frågan. Man laddar batterierna för fortsatt arbete.
- Funnit hjälpmedel för hur barnkonventionen ska föras in i det dagliga politiska arbetet. Medlemskapet har "tvingat" fler av mina politikerkollegor att uppmärksamma barnkonventionen mer och ta den mer på allvar.
- Träffat ungdomar som, tack vare vårt arbete tillsammans med dem, omvärderat sin syn på samhället och politiker till det positiva.
- Insikt om att nyvalda politiker och politiker som arbetar med skolfrågor, barn och ungdom samt socialtjänsten behöver utbildning kring barnkonventionen. Det är roligt att arbeta med dessa frågor.

Tjänstemännens röster om ...

... vad Partnerskapet betytt:

- Partnerskapet har inneburit ett avgörande stöd för att utveckla arbetet på hemmaplan.
- Vi har lyft fram och bearbetat viktiga frågor om t.ex. ansvar, implementering, indikatorer, uppföljning och utvärdering.
- Arbetet i Partnerskapet har bidragit till en kontinuitet i att lyfta barnkonventionen, inte minst genom metoden att utmana varandra.
- Utvecklande att få vara med om processen att ta fram utmaningar för de olika kommunerna och sedan få följa hur dessa har förverkligats.
- Utan Partnerskapet hade inte arbetet utvecklats så som det gjort i kommunen.
- Partnerskapet har lyft både barnkonventionens intentioner och det egna utvecklingsarbetet i kommunen.
- Genom Partnerskapet har revisionen setts som viktig och de egna revisorerna har intresserat sig för frågan.
- Att vara en föregångskommun och gå in i en överenskommelse om ett Partnerskap, gör ansvaret större när det gäller att ha barns bästa i fokus.

... vad som hänt

i kommunerna tack vare Partnerskapet:

- Arbetet har drivit på frågorna om barnets rättigheter.
- Mötet med andra kommuner har bidragit till omvärldsorientering.
- Arbets sättet i Partnerskapet har bidragit till struktur och fokusering.
- Barnbokslut har genomförts.
- Genom arbetet med Partnerskapet har politiken och ledningen lyft in frågorna i kommunens mål och budget på ett mycket tydligare sätt än tidigare.
- En av kommunernas utmaning med att utbilda revisionen har inneburit att arbetet med barnkonventionen fått en mycket tydlig struktur.
- En kommuns utmaningar blir mer relevanta och utmanande när det finns elva andra kommuner som man ska redovisa för.
- En kommun har skapat en intern organisation för att arbeta med barnkonventionen.
- En stolthet över att deltagandet i Partnerskapet har lyfts fram och beskrivits i olika kommunala sammanhang på den övergripande nivån.
- Engagerade politiker och ett bra samarbete mellan politiker och tjänstemän leder till att arbetet går framåt.
- Styrprocessens betydelse har uppmärksammats. Den kollegiala granskningen synliggjorde skillnaderna i synsätt hos politikerna och bristerna på dialog mellan de olika nivåerna i kommunen.

... vad samarbetet betytt för tjänstemannarollen:

- Legitimitet och ”råg i ryggen”.
- Stimulerande erfarenhetsutbyte med många goda och konkreta exempel.
- Möten med personer som har en annan kompetens och som arbetar för samma mål.
- En vidareutveckling av det egna arbetet genom att lära av andra. De tre senaste åren har varit mitt ”universitet”.
- Genom Partnerskapet har ett uppdrag som jag själv kallat ”mission impossible” övergått till något som går att driva. Detta har skett genom att jag fått en plats att lyfta våra frågor från hemmaplan till en grupp där frågorna diskuterats och där jag fått många svar. Det har varit som en form av seminarier.
- Jag har fått ett kontaktnät som jag annars inte fått. Nu finns en stor grupp av människor att rådfråga då jag stöter på problem eller fastnar i arbetet. Eftersom alla har olika erfarenhet och kompetens finns det alltid någon som kan hjälpa till. Även jag kan hjälpa andra ibland!
- Nya kunskaper om metoder, verktyg, arbetssätt och strategier om hur barnkonventionen kan förverkligas på kommunal nivå.
- Samarbetet och ”tvånget” att redovisa utfallet av de utmaningar kommunen åtagit sig har varit en bra motor som drivit utvecklingen framåt.

Barnens och ungdomarnas röster ...

- Mycket sker på vuxnas villkor. Vuxna ska vara vuxna och ta sitt ansvar men ändå se till att barn och unga får vara delaktiga i beslutsprocesser.
- Vuxna behöver lyssna och se möjligheterna, försöka vara ungdomliga och inte använda för mycket politikernack och krångliga ord. I någon kommun menar ungdomarna att de har möjlighet att kommunicera med politiker och att språket är tydligt.
- Kontaktpolitiker vore bra eller att det blir tydligt vem man ska vända sig till med synpunkter och åsikter. I någon kommun har ungdomarna känslan av att de kan påverka enskilda politiker.
- Barn och unga kan vanligtvis bara representera sig själva.
- Möjligheten till delaktighet och inflytande i skolan beror helt på läraren eller de vuxna i skolan. En grupp elever uttrycker att vuxna på deras skola alltid lyssnar. Om de vill veta något, fråga något eller har en idé så kan de alltid gå till rektorn. De får alltid svar i någon form. Eleverna upplever att de samarbetar med lärarna. ”Elever får vara med och bestämma vad vi ska göra men mest får man säga vad man tycker.”
- Ungdomarna har synpunkter på att det måste finnas mötesplatser för unga människor, att det bör finnas fler vuxna att prata med, t.ex. fältassistenter, och att det finns för mycket droger vilket skapar otrygghet. I någon kommun ger ungdomar exempel på fungerande bussturer för de som bor utanför tätorten, föreningslokaler på lördagar i skolans lokaler m.m.

Socialdepartementets representant om Partnerskapet

Det har gått ett antal år sedan Johnny Andersson, dåvarande kommunalråd i Örebro, initierade det kommunala Partnerskapet för barnkonventionen. Samarbetet som de tolv kommunerna sedan dess utvecklat är ett framgångsrikt arbetssätt att göra barnets rättigheter till en viktig kommunal angelägenhet. Inte minst därför att både beslutsfattare och tjänstemän tillsammans är med i arbetet. Regeringen har också uppskattat Partnerskapets arbetssätt och bidragit ekonomiskt till samarbetet.

Mötena inom Partnerskapet har i praktiken varit en gemensam och ständig kompetensutveckling i tillämpningen av barnkonventionen. En viktig pusselbit är också den kollegiala granskningen kommunerna emellan. Denna granskning har medfört både en analys av och ett erfarenhetsutbyte i gemensamma barnfrågor.

Barnombudsmannen och Socialdepartementet har involverats i diskussionerna och tagit del av den samlade erfarenheten. Det har lärt oss mycket om arbetet med barnrättsfrågor inom kommunen och också visat på svårigheterna att få igång en bra dialog med barn och unga. Om allt detta har vi skrivit i Sveriges senaste periodiska rapport till FN:s barnrättskommitté.

Partnerskapet visste kanske inte i början hur samarbetet skulle utformas. Nu är Partnerskapet en modell som med framgång kan spridas bland alla andra kommuner. Mycket bra gjort!

Barnombudsmannens representant om Partnerskapet

Barnombudsmannen har varit en av de ursprungliga deltagarna i Partnerskapet. Vi har följt processen med stort intresse och aktivt bidragit med kunskap som varit relevant för arbetet. Vi har också fått kunskaper och erfarenheter som vi har använt oss av i vårt arbete med att genomföra barnkonventionen. Vi tycker speciellt att metoden med kollegial granskning är intressant och ser gärna att den utvecklas.

Genom att ha med både tjänstemän och förtroendevalda har Partnerskapet visat att det är viktigt att flera olika aktörer involveras för att barnkonventionen ska kunna omsättas på ett framgångsrikt sätt.

En annan erfarenhet är att det handlar om ett långsiktigt arbete. Det kan därför behövas ytterligare tid innan det går att mäta effekter av det som gjorts inom ramen för Partnerskapet.

Metoden med kollegial granskning

– lite mer på djupet

Vi har konstaterat att intresset för metoden med kollegial granskning är stort. Därför har vi samlat ytterligare vittnesmål om själva metoden och hoppas att våra synpunkter och erfarenheter kan inspirera andra.

Så här säger tjänstemännen som genomförde granskningen ...

... om själva metoden:

- Sammantaget har arbetet med kollegial granskning varit mycket positivt. En bra och fungerande metod som kommunen kan använda i många andra sammanhang.
 - Det har varit en mycket bra kompetensutveckling att få lära sig metoden och pröva den i praktiken.
 - Granskarrollen har lärt oss att ställa bra frågor och vikten av att börja med det som är positivt. Det har också varit lärorikt att pröva de olika uppdrag som krävs för att genomföra kollegial granskning: ordförande, dokumentskrivare, observatör m.m. Det bidrog till att metoden lärdes in.
 - Det är viktigt att få en nulägesrapport av den kommun som ska granskas.
 - Barnkonventionen är en sektorsövergripande fråga. Därför gynnas granskningarna av att granskarna har olika kompetenser.
 - Den kollegiala granskningen får kommunen att samtala över förvaltningsgränserna om det gemensamma uppdraget att genomföra och utveckla arbetet med barnkonventionen.
- Den rapportstruktur som planerades från början upplevdes av de flesta som svår att följa i genomförandefasen och i rapportskrivningen. Någon kommun menade dock att den var till hjälp i arbetet.

... om tidsaspekter:

- Det krävdes mer tid än vad vi planerade till planering, genomförande och rapportskrivning.
- Förhoppningsvis kommer Partnerskapet att genomföra en ny granskning om ca tre år och då följa upp om våra tolv kommuner nått sina mål och visioner.

... om vad som krävs av granskarna själva:

- Kunskap om metoden.
- Att vi är engagerade, väl förberedda och professionella när vi ska möta en kommun där politiker och tjänstemän har avsatt tid.

... om de olika grupper som granskarna mötte:

- En slutsats är att det är bäst att möta politiker och tjänstemän var för sig utifrån deras olika roller i den kommunala verksamheten. I den kollegiala granskningen prövades möten med både blandade grupper och delade grupper.
- När barn eller ungdomar är med måste de få möjlighet att förbereda sig och förstå vad frågan gäller – på samma villkor som de vuxna.

Och så här säger politikerna som deltog i granskningen ...

... om själva metoden:

- Det blev synligt hur och på vilket sätt barnkonventionen fått fäste i kommunen både i politikergruppen och tjänstemannagruppen.
- Den kollegiala granskningen har skärpt frågan om kommunens arbete med barnkonventionen, framförallt i politikergruppen.
- Kollegial granskning är en bra metod för att stämma av var kommunen befinner sig i barnkonventionsarbetet. Det blir synligt vad som är bra, vad som kan bli bättre och hur arbetet kan gå vidare.
- Metoden är ett effektivt sätt att få en nulägesbeskrivning som ger insikt om situationen i den egna kommunen och samtidigt få utvecklingsförslag.
- Kommunen upplevde metoden som effektiv och kommer att använda den även i andra sammanhang. Metoden kan även användas sektorsvis mellan förskolor, skolor, socialtjänst och samhällsbyggnad.
- Det var roligt att få berätta om arbetet med barnkonventionens intentioner och höra övriga politikernas åsikter och kunskaper.
- Intressant. Granskningen satte press på förvaltningar att ta tag i barnkonventionens genomförande.
- Mycket bra! Granskningssamtalen satte igång tankeprocesser och det blev utbyte mellan olika led och olika förvaltningar. Vi hoppas på en uppföljare.

- Det är bra med objektiv genomlysning som visar på svaga punkter. Dokumentet blir då ett bra redskap att använda.
- Bra. Konkret. Intressant. Användbart, och inte minst något som i förlängningen kommer att utveckla kommunen när det gäller att ta tillvara våra barns och ungas intressen.
- Återkoppling av slutrapporten är viktig för att få syn på helheten i kommunen. Alla kommuner har inte fått den återkopplingen.

... om tidsaspekter:

- Kollegial granskning bör vara återkommande, t.ex. vartannat år.
- Kollegial granskning är tidskrävande.

Sammanfattning

– och vägen vidare

Vid de inledande arbetskonferenserna kom de deltagande kommunerna i Partnerskapet överens om att koncentrera arbetet på tre områden:

- Metoder för att öka barns och ungdomars inflytande.
- Barnkonventionens genomslag i den kommunala styrprocessen.
- Utveckling av indikatorer för att mäta resultaten i arbetet.

Mycket har skett när det gäller barns och ungas inflytande samt den kommunala styrprocessen. Både politiker och tjänstemän i Partnerskapets tolv kommuner uttrycker att samarbetet fungerat väl och varit en motor som drivit utvecklingen framåt. De framgångsfaktorer som nämns är:

- Bra med politisk förankring genom överenskommelse och genom att en verksamhetsplan togs fram.
- Att politikerna deltog i Partnerskapet gav legitimitet i den egna kommunen.
- Bra med beslutet att ha några utvalda fokusområden och sedan hålla sig till dem.
- Bra med ett arbetande Partnerskap där idéer har omsatts till praktisk handling.
- Arbetsmetoderna har fungerat i praktiken.
- Det är viktigt med en samordnande funktion i ett Partnerskap.

Regeringen har samtidigt med vår arbetsperiod tillsatt en arbetsgrupp med uppgift att utveckla indikatorer för barnpolitiken. I detta arbete har Partnerskapet varit en av referensgrupperna.

Fortfarande återstår arbetet med att ta fram verkligt användbara indikationer för den kommunala nivån.

Exempel på frågor som behöver svar:

- Hur ska vi skapa goda uppföljnings- och utvärderingsmodeller?
- Vilka indikatorer ska användas för att stämna av om barns rättigheter tillgodoses?
- Hur ska ett utvecklingsarbete som bidrar till att ta fram kvalitativa indikatorer se ut?
- Hur skapar vi en robust struktur för en kommuns arbete med barns rättigheter så att det håller över tid?
- Hur kan forskning knytas till arbetet med att genomföra barns rättigheter i kommunerna?
- Hur och på vilka villkor ska samtal och dialog ske med barn och unga? Finns det exempel på nytänkande och innovationer?
- Hur ska kommunerna göra för att utveckla både vardagliga kontaktmöjligheter och mer formella mötesplatser så att barn och unga får möjlighet att göra sina röster hörda?

Vill du veta mer om kommunernas arbete med barnkonventionen? Ta kontakt med respektive kommunerna direkt eller titta in på vår hemsida

www.orebro.se/barnkonventionen

Vad menas med barnens bästa?

Många talar om begreppet barns bästa när det gäller att fatta beslut/handla i ärenden där barn och ungdomar berörs. Men, vad betyder egentligen orden ”barns bästa” och vem har tolkningsföreträde om betydelsen? Barnombudsmannen har tagit fram en metod att pröva principen om barnets bästa för dig som vill ha stöd i arbetet. Följ listan punkt för punkt så får du en bredare och mer objektiv beslutsbas att stå på. Lycka till!

Så här prövar du principen om barnets bästa:

- Börja med att studera vad barnkonventionen säger och om den kan ge ledning i den fråga du vill pröva.
- Fråga de barn och ungdomar frågan gäller. Vad tycker de?
- Finns det någon gällande lagstiftning som inverkar på frågan?
- Finns det någon aktuell forskning att lita sig emot?
- Har du och dina kollegor erfarenheter från tidigare frågor/ärenden som kan ge stöd och vägledning i den fråga som ska prövas?

Skilj på begreppen barnens perspektiv och barnperspektiv!

Barnens perspektiv betyder att barnen själva blir tillfrågade och att de får bidra med synpunkter och förslag. Det viktiga är att få fram barnens egna uppfattningar om sina liv och deras egen syn på tillvaron. Vägen för att nå dit går via samtal och dialog.

När vuxna människor gör en bedömning av vilka konsekvenser ett beslut får för barn och unga så använder de ett *barnperspektiv* i beslutsfattandet.

Nu jobbar vi vidare!

De tre årens samarbete är genomfört.
Vid ett möte i december 2007 fattade Partnerskapets kommuner
beslut om att fortsätta samarbetet i ytterligare fyra år
– det ser vi fram emot ...

Mer information?

Ta gärna kontakt direkt med någon av Partnerskapets
tolv kommuner eller titta in på vår hemsida
www.orebro.se/barnkonventionen

Välkommen!

I Partnerskapet för barnkonventionens genomförande ingår
Borlänge kommun, Gunnareds stadsdel i Göteborg, Gävle kommun, Haninge kommun, Kalmar kommun,
Karlskoga och Degerfors kommuner, Sigtuna kommun, Trelleborgs kommun, Uppsala kommun,
Västerås stad, Örebro kommun och Östersunds kommun.

Kontaktperson: Cecilia Ljung, cecilia.ljung@karlskoga.se